

Сергій Нанай,

Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (Харків, Україна)

<https://orcid.org/0009-0002-7124-5980>

e-mail: nanai@karazin.ua

ЕКОЛОГІЯ БУТТЯ В РОМАНІ Ж.-М. Г. ЛЕ КЛЕЗІО «ЗОЛОТОШУКАЧ»

У статті проведено детальний аналіз роману «Золотошукач» сучасного франко-маврикійського письменника Ж.-М. Г. Ле Клезіо крізь призму теорії екокритуки. Завдання статті полягає в екокритичному прочитанні роману з метою дослідити, як у ньому представлено тему місця людини в природі, їхнього взаємозв'язку та взаємозалежності, які загрози антропоцентричного й також колоніального мислення висвітлює автор, як він бачить перехід до нової парадигми екоцентризму, екологічне пробудження та більш гармонійну форму співіснування з навколишнім середовищем. Стаття спирається на екокритуку як теорію літератури, що досліджує висвітлення світу природи в художніх творах, із залученням елементів постколоніальної критики та онтологічної філософії; методологічною основою роботи є герменевтичний аналіз. На початку наведено огляд опублікованих праць з екокритичного аналізу творчого доробку Ж.-М. Г. Ле Клезіо і досліджень у галузі еколінгвістики та біосеміотики. У статті обґрунтовано тематичну доцільність деяких художніх особливостей роману, зокрема використання великої кількості назв місцевої флори й фауни як способу звернення до свідомості читача не через абстрактний концепт природи, а через конкретно-чуттєве сприйняття. Проаналізовано ідею суб'єктності природи, яка не тільки простежується на рівні фабули твору, але й знаходить теоретичне підґрунтя в сучасних працях з екофілософії, зокрема у теорії про «живу матеріальність». Висвітлено роль другорядних персонажів у пробудженні екологічної свідомості головного героя. Сам протагоніст роману представлений у двох іпостасях, як золотошукач і як учасник Першої світової війни, що дає автору змогу порушити дискурс війни як екоциду та водночас вивести проблему антропоцентричного світобачення за межі індивідуальної свідомості й перенести її на рівень глобального, колективного досвіду. Проведено паралелі з ідеями німецького філософа М. Гайдеггера щодо єдності людини з навколишнім простором, а також із його поняттям проживання, або мешкання, як гармонійної форми людського буття у світі. Перспективним напрямом майбутніх досліджень вважається подальший аналіз романістики Ж.-М. Г. Ле Клезіо крізь призму філософії буття.

Ключові слова: Ле Клезіо, екокритука, екоцентризм, антропоцентризм, сучасна французька література.

Актуальність проблеми. Захист природного середовища та зменшення екологічних наслідків антропогенної діяльності, зокрема й війни, є одними з найактуальніших проблем, які сьогодні стоять перед світом. Особливо гостро ці питання постають у сучасному українському контексті, де поняття воєнного екоциду вже не є предметом суто теоретичних рефлексій і на довгі роки перейшло в категорію нагальних практичних проблем.

На нашу думку, довгострокове вирішення екологічних питань починається зі зміни парадигми. Перехід від антропоцентризму, який на сьогодні залишається панівною світоглядною парадигмою, до екоцентризму є масштабним, складним, але необхідним процесом. Ва-

гомий внесок у спрямування та прискорення цього процесу робить екокритичним напрям теорії літератури, який досліджує зображення світу природи у художніх творах, даючи змогу проаналізувати поточне розуміння людиною свого існування в природі та помислити нові, кращі форми такого буття.

Тема екології буття та зв'язку людини з довкіллям присутня й у творчості сучасного письменника франко-маврикійської літератури, автора близько п'ятдесяти художніх і нехудожніх творів, лауреата Нобелівської премії Ж.-М. Г. Ле Клезіо. Життєвий шлях цього письменника та його наукова діяльність значною мірою пояснюють його сталий інтерес до питань природи та місця людини в ній, як і його

критичне ставлення до європоцентризму, антропоцентризму й колоніалізму. Наприклад, на початку 1970-х рр. Ле Клезіо чотири роки прожив з індіанцями племен ембера і воунаан у Центральній Америці, що мало значний вплив на його екологічну свідомість. Приблизно в той самий період він стає спеціалістом з історії та культури доколумбових месоамериканських цивілізацій, що дає йому змогу розширити своє світобачення за межі західної філософської традиції.

Роман «Золотошукач» (1985), у написанні якого Ле Клезіо надихався історією життя свого далекого пращура, розкриває тему пошуку власної ідентичності та коріння, проте для нашого дослідження основний інтерес становить саме екокритичне прочитання цього твору.

Аналіз досліджень. Робіт, присвячених творчості Ле Клезіо, опубліковано чимало, проте кількість розвідок, які звертаються саме до її екологічного аспекту, залишається відносно невеликою, і їхніми авторами здебільшого є зарубіжні дослідники. Так, К. Мозер провів еколінгвістичний аналіз есею *Le Rêve Mexicain* (Moser, 2015), а також застосував теорію біосеміотики для дослідження комунікації між людським і нелюдським (Moser, 2023). Комплексний аналіз роману «Золотошукач» крізь призму екокритики й постколоніальної теорії здійснила С. Лалонд, підкресливши тісний зв'язок між цими двома теоріями та обґрунтувавши поняття екологічної справедливості (LaLonde, 2019). Аналіз загального екологічного бачення Ле Клезіо протягом усієї його літературної кар'єри провела Б. Мартін (Martin, 2024).

Мета статті — дослідити присутні в романі ідеї екоцентризму, екологічного буття, взаємозв'язку між людиною і довкіллям, проаналізувати авторське бачення переходу від антропоцентричного мислення до біоцентричного.

Методологічною основою дослідження є герменевтичний аналіз із застосуванням теорії екокритики з елементами постколоніальної критики та онтологічної філософії.

Рух від антропоцентричної до біоцентричної парадигми розпочинається вже з перших сторінок роману. Головний герой на ім'я Алексіс, син у родині білих колонізаторів на острові Маврикій, не тільки говорить про те, що пам'ятає звуки моря стільки, скільки пам'ятає самого себе, але й відчуває море частиною себе: «Я його й зараз чую, десь на денці мого ества він завжди зі мною, хай би де я був» (Ле Клезіо, 2011, с. 1). Розмиванням межі між головним героєм й елементами топосу, між людиною і його довкіллям, автор одразу звертається до екологічної свідомості

читача, пропонуючи відкинути можливі уявлення про будь-яку ієрархічність стосунків між людиною та природою й уявити їх рівноправними частинами єдиного цілого. Для головного героя море — це жива істота, що дихає (там само), і така персоніфікація є не тільки і не стільки засобом художньої виразності, стилістичною фігурою, яка становить інтерес лише у формальному аспекті твору; це концептуальна метафора, яка безпосередньо виражає екоцентричну позицію автора, вписується в тематику твору, є складовою його змісту.

Тематично важливими є й назви тварин і рослин, особливо дерев, які у великій кількості зустрічаються в тексті роману: джамбороза, шальга, філао, бензойне дерево, барабанне дерево, каніфольне дерево, ліана «куряча ніжка» тощо. Було би помилкою намагатися пояснити це авторським потуранням власним стилістичним амбіціям через звернення до екзотизмів: зрештою, сам Ле Клезіо має маврикійське коріння та провів рік дитинства в Нігерії, тому африканська флора й фауна зовсім не є для нього чимось далеким і екзотичним.

Не варто також вбачати в такій увазі до конкретних назв і прояв раціоналістичного мислення, схильного до класифікації й систематизації, які притаманні західній цивілізації та її картезіанській філософській традиції. Персонажем, від якого Алексіс із захватом дізнається про численні назви дерев і риб, є місцевий темношкірий хлопчик Дені, який, вочевидь, не є носієм точного наукового знання. Науковець ставить себе вище за природу, свідомо чи несвідомо послуговуючись дихотомією «суб'єкт» — «об'єкт». Натомість Дені ставить себе в один ряд з усім, що його оточує. За віком він майже як Алексіс і природно відіграє роль посередника, який знайомить його з різноманіттям і багатством світу природи не з позиції домінування, а з позиції співіснування й турботи, закладаючи зерно для подальшого розвитку екологічної свідомості головного героя. Згодом це зерно проросте під впливом іншого екологічно свідомого персонажа роману — Уми.

Прагнення вписати світ у таксономічну систему — це лише один з аспектів антропоцентричного, колонізаторського світобачення (індивідуального чи колективного). На протилежному кінці спектра лежить недиференційований погляд, для якого вся природа далекої колонії зливається в одне зелене мереживо та в кращому разі постає лише як мальовничий краєвид, у гіршому — як ресурс, який потрібно видобути, як майно, яке треба привласнити, або навіть як перешкода, яку необхідно усунути.

З екоцентричного й постколоніального погляду стає зрозумілою роль численних назв видів місцевої флори й фауни, якими автор насичує текст роману: така диференціація назв розвіює серпанок абстрактності та викликає в читача живий інтерес до зображуваної ойкумени, запрошує ближче познайомитися з окремими її представниками. Розрізняючи окремі види дерев у свідомості читача, автор допомагає йому побачити не абстрактний «ліс», а сукупність (чи навіть спільноту) конкретних живих істот. У цьому сенсі дескриптивна роль назв відходить на другий план, і вони постають радше як перформативи, тобто висловлювання, еквівалентні дії: самим актом називання певної істоти або речі автор і персонажі визнають її присутність у світі.

Зазначмо, що у випадку Ле Клезіо ефект такого прийому підсилюється самим ідіостилем письменника, якому притаманна яскрава образність, що досягається через звернення до всіх органів чуття. Роман «Золотошукач» не є винятком, і зануренню читача в його художній світ сприяє велика кількість не тільки візуальних образів («вода переливається, немов живий діамант» (Ле Клезіо, 2011, с. 28)), але й тактильних («Під моїми босими ногами земля вога і тепла» (там само)), слухових («З гулом вітру серед глиці філао» (Ле Клезіо, 2011, с. 1)), смакових («відчуваю солоний смак бризок» (Ле Клезіо, 2011, с. 83)), ольфакторних («відчуваємо солодкий запах його тютюну» (Ле Клезіо, 2011, с. 34)).

Незважаючи на позитивний з екологічного погляду дитячий досвід, трансформація свідомості головного героя відбувається далеко не одразу. І мета пошуків Алексіса, і засоби її досягнення відображають типове матеріалістичне, антропоцентричне мислення західного колонізатора. Він вирушає на пошуки скарбів із доволі прагматичною, нехай і певною мірою шляхетною, метою — поліпшення фінансового становища своєї родини. Мапа Невідомого корсара, якою він користується, — це і система координат у буквальному сенсі, і водночас символ картезіанського, раціонального світобачення. У цій системі дерево тамаринд — лише точка відліку; примітний елемент ландшафту — зручний репер; базальтова брила — перешкода, яку треба розбити кайлом. Природа існує у свідомості Алексіса лише в тій мірі, у якій вона допомагає або заважає шукати заховані скарби. Зважаючи на тематику роману, невдача, якої зазнає головний герой у своїх матеріалістичних пошуках, є логічною та необхідною для його подальшої трансформації.

Засліплений пошуками золота Алексіс забуває про тісний зв'язок зі своїм середовищем і про те, що здорові стосунки між людиною і природою полягають радше в співіснуванні та взаємозалежності, аніж у домінуванні однієї сторони над іншою. Тамаринд біля джерела, який служить координатою для пошуку скарбів, раз у раз дарує йому прихисток від сонця, уможливлючи взагалі будь-яке планування й діяльність у шалену спеку. Алексісу він навіть здається «справжнім володарем долини» (Ле Клезіо, 2011, с. 135), у чиєму затінку «відчувається справжній спокій» (там само). У певний момент, виснажений невпинною ходою під палючим сонцем, він мало не вмирає від виснаження, і не в останню чергу його рятівником стає те саме дерево. Але попри всі ці сигнали Алексіс залишається в полоні антропоцентричного мислення, навіть якщо згодом знову помічає чарівність природи навкруги: «Як я міг так швидко забути цю красу?» (Ле Клезіо, 2011, с. 140).

В усіх цих образах простежується прагнення Ле Клезіо говорити про суб'єктність природи, про те, що вона не є пасивним об'єктом у руках людини-суб'єкта. Раз у раз у романі постає образ дерева, що зображується як агент дії: «Дерево шальта силою свого гілля тримає суєтний світ на відстані» (Ле Клезіо, 2011, с. 242). Природне середовище відстоює власні просторові кордони, і з огляду на сучасні дослідження в галузі екофілософії це твердження перестає бути лише засобом художньої виразності. Так, політичний теоретик Дж. Беннетт, спираючись на ідеї провідних філософів і поетів, зокрема й тих, чий імена тісно пов'язані з екокритичною традицією (Г. Д. Торо, Т. Адорно, А. Бергсон та ін.), обстоює теорію про «живу матеріальність», що пронизує всі тіла, як людські, так і нелюдські (Bennett, 2010). Образ природи-суб'єкта, що постає в романі, набуває теоретичного підґрунтя в сучасній філософії.

Утім, у романі «Золотошукач» можливі уявлення про пасивність природи та її безвольне підпорядкування людині відкидаються і в більш очевидний спосіб — на рівні фабули твору. Саме ураган, який руйнує урочище Букан, стає тією ключовою подією, що спонукає Алексіса вирушити на пошуки (скарбу, мудрості, себе). Це не романтичний образ, у якому природне явище символізує внутрішній стан персонажа, не те, що Дж. Раскін позначає терміном «патетична помилка» — проекції людських емоцій на явища природи як один із проявів антропоцентризму (Barri, 2008, с. 309). Натомість природний катаклізм фізично знищує світ,

у якому живе головний герой; він не просто знаменує новий етап у житті протагоніста, а є його безпосередньою причиною. Оточення головного героя стає рушієм сюжету та визначає подальшу трансформацію персонажа. Людина здатна перетворювати світ природи на власний розсуд, але і природа має силу визначати долю й життєвий шлях людини.

Світ людей і світ природи зближаються також і через спільні трагедії й катастрофи, чи не найстрашнішою з яких є війна. Локальні конфлікти (між персонажами та всередині них), особисті історії та переживання вплетені в масштабні історичні події: Алексіс не тільки мандрує в пошуках золота, але й стає учасником Першої світової війни, де на власні очі бачить смерть і страждання. Проте, на думку Ле Клезіо, війна є трагедією не тільки у світі людей, але й у світі природи.

У романі війна зображується насамперед у біологічній і екологічній площині. У розповідь про перебіг військових дій, про поневіряння і смерті людей Ле Клезіо вплітає образи, які нагадують про співставну травматичність цього досвіду й для природи: «Ми просуваємося серед пустельної місцевості, зораній вибухами, де без гілля стоять лише обгорілі стовбури дерев» (Ле Клезіо, 2011, с. 188). Разом із землею і деревами страждають тварини («лежали сотні скелетів мертвих коней» (Ле Клезіо, 2011, с. 193), небо («Але ми не бачимо людей, лише чорні шлейфи, які вони випускають, аби забруднити небо» (Ле Клезіо, 2011, с. 189)), вода («Вода у річці — важка, кривава» (Ле Клезіо, 2011, с. 198)), повітря («Повітря — отруєне, димлять пожежі, смердять трупи» (Ле Клезіо, 2011, с. 203)). Найяскравіше авторська настанова щодо спільності трагедії простежується в описах, де елементи людського й нелюдського світу розташовуються поруч у тексті, а зв'язок між ними підсилюється художнім засобом порівняння: «Снаряди залишили сотні вирв, знищили ліси і села, іпрівська дзвіниця висить, наче надломлена гілка» (Ле Клезіо, 2011, с. 191). У війні природа страждає так само, як і люди.

Образ головного героя роману постає у двох іпостасях: як золотошукач і як учасник Першої світової війни. Такий прийом є виправданим з огляду на мету, яку ставить перед собою автор: якщо в образі Алексіса-золотошукача Ле Клезіо зображує проблему антропоцентричного мислення на індивідуальному, локальному рівні, то через досвід Алексіса-солдата він порушує ту саму проблему на колективному, глобальному рівні. Перетворюючи головного героя на учасника світового конфлікту, Ле Кле-

зіо масштабує й екологічне питання, яке його турбує. Навряд чи потрібно когось переконувати у жахливості війни, проте саме екологічні наслідки сучасних війн часто залишаються без уваги. Для Ле Клезіо війна — це серед іншого й екоцид, а довкілля — не тільки театр бойових дій, але і їхня жертва.

Носієм екологічної свідомості в романі є вже згадуваний персонаж — місцева дівчина на ім'я Ума. Саме вона й відіграє визначну роль у поступовій трансформації свідомості Алексіса, у його екологічному пробудженні. Показовим є її запитання, суть якого Алексіс збагне далеко не одразу: «Ви справді любите золото?» (Ле Клезіо, 2011, с. 224). Це просте запитання навіть не вимагає відповіді: сам факт того, що Ума має його озвучувати і що Алексіс його не розуміє, влучно передає конфлікт двох різних парадигм світосприйняття.

У системі образів твору Ума є одним із дургорядних персонажів, але саме вона є ідейним і моральним центром роману. Її роль не зводиться до любовного партнера — вона є посередником між головним героєм і світом природи, взірцем гармонійного співіснування зі своїм довкіллям. Своєю взаємодією з навколишнім середовищем, тим, як вона плаває, бігає, полює, Ума демонструє Алексісу новий для нього спосіб буття у світі. Вона стає проміжною ланкою, містком, яким Алексіс може пройти шлях від утилітарного ставлення до природи — до ставлення, що ґрунтується на повазі й турботі.

Показовим є те, що ці знання і навички вона здобула самостійно: дитинство вона провела у Франції, але заради матері повернулася на острів, який і став для неї новим домом. Вона не лише пристосувалася до життя на острові, вона фактично злилася з ним: вона наче птах, «тінь якого помічаєш тільки тоді, коли він на мить затуляє сонце» (Ле Клезіо, 2011, с. 153). У її образі — образі того, хто зливається в одне ціле із середовищем, у якому живе, — із новою силою проявляється мотив розмивання меж між людиною і її оточенням, який, як ми вже відзначили, присутній у романі із самого початку.

Два символічні вчинки Алексіса наприкінці роману, після його другого повернення на острів Родригес, свідчать про зсув у його світосприйнятті. Спочатку він будує хижу на місці старого дерева, у затінку якого він ховався від спеки під час своїх пошуків. Ідея природи як домівки нарешті проникає у свідомість головного героя. Пізніше, намалювавши загостреним кременем тіло Уми на базальтовій скелі, він хоче поставити дату, але розуміє, що не знає ні дня, ні місяця. Цей примітивний акт Алексіса

відсилає до прадавніх часів, коли первісні люди малювали на стінах печер, натякаючи на можливість відновлення тісного зв'язку людини зі своєю землею. Водночас це символічне визнання того, що Ума й острів є одним цілим.

Обидві ці ідеї — єдність людини з її оточенням і навколишній простір як дім — можна знайти не тільки в художній літературі, але й у філософії, зокрема в онтологічній філософії М. Гайдеггера. В есеї «Будувати, проживати, мислити» німецький філософ стверджує, що простір «не є ані зовнішнім предметом, ані внутрішнім переживанням. Не буває так, що людина існує окремо, а простір — окремо» (Heidegger, 1971, с. 154) (*тут і далі переклад з англійської наші*). Таке зближення полюсів дихотомії «людина» — «простір» суголосне мотиву розмиття меж між персонажем і його оточенням.

М. Гайдеггер також запроваджує поняття проживання, або мешкання. Проживанням він називає фундаментальну форму людського буття у світі, яка не домінує, не експлуатує, не забруднює і не руйнує той світ, у якому людина, власне, проживає (Coupe, 2000, с. 64). Саме така філософія буття набуває художньої образності в романі Ле Клезіо; це та форма екологічного існування у світі, яку Алексіс спостерігає в Уми і яку зрештою переймає: змінюється сама його форма буття, він переосмислює себе, перестає бути тим, хто прагне домінувати над природою,

експлуатувати її, стаючи тим, хто мешкає, проживає серед цієї природи: «Інколи цілими годинами сиджу непорушно, дивлюся на море, що розбивається на скелях, стежу за летом чапель і чайок» (Ле Клезіо, 2011, с. 223).

Золотошукач із назви роману зрештою знаходить скарб: ним виявляється все, що його оточує в природі, і немає потреби пробивати шурфи в скелі, аби його дістатися. У підтвердження цього екологічного пробудження роман закінчується не привласненням ресурсів, а злиттям із природою: головний герой вирушає в безмежний простір моря, частиною якого він себе усвідомлює.

Висновки. З огляду на окреслене питання переходу від антропоцентричної до біоцентричної парадигми екокритичне прочитання роману «Золотошукач» дає змогу виявити низку важливих ідей: у стосунках між людиною і природою суб'єктність мають обидві сторони; антропоцентричне світобачення несе в собі загрози для природи й для самої людини; війна — це екоцид; людина нерозривно пов'язана зі своїм середовищем і становить із ним єдине ціле; проживання як форма людського буття є екологічно доцільним.

Одним із перспективних векторів подальших досліджень є детальніший аналіз цього роману та інших творів Ж.-М. Г. Ле Клезіо з позиції філософії буття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство та культурологія / пер. з англ. О. Погинайко. Київ, 2008. 360 с.
2. Ле Клезіо Ж.-М. Г. Золотошукач / пер. із фр. Г. Чернієнко. Київ, 2011. 270 с.
3. Bennett J. *Vibrant Matter: A Political Ecology of Things*. Durham: Duke University Press, 2010. 200 p.
4. Coupe L. *The Green Studies Reader: from Romanticism to Ecocriticism*. London, 2000. 318 p.
5. Heidegger M. *Poetry, Language, Thought* / пер. з нім. А. Хофстадтер. Нью-Йорк, 1971. 227 p.
6. LaLonde S. Post-Colonial Healing Through Environmental Justice: A Psychoanalytic Reading of J.M.G. Le Clézio's Literature. *Postcolonial Interventions* 2019. Vol. IV, Issue 2. Pp. 85–113. URL: <https://postcolonialinterventions.com/wp-content/uploads/2021/02/june-2019-master.pdf> (дата звернення 18.03.2026).
7. Martin B. *The Ecological Vision of J.M.G. Le Clézio: monograph*. Oxford: Peter Lang, 2024. 164 p.
8. Moser K. A Biosemiotic Reading of J.M.G. Le Clézio's Fiction: (Re-) Envisioning the Complexity of Other-Than-Human Semiosis and Trans-Specific Communication. *Green Letters* 2022. Vol. 26. No 4. Pp. 323–334. DOI: doi.org/10.1080/14688417.2023.2199017
9. Moser K. Is Preserving Indigenous Languages and Cultures the Key to Avoiding the Impending Eco-Apocalypse?: An Ecolinguistic Reading of Le Clézio's *Le Rêve Mexicain*. *Journal of Ecocriticism* 2015. Vol. 7. No. 1. Pp. 1–11. URL: <https://ojs.unbc.ca/index.php/joe/article/view/581/1071> (дата звернення 18.03.2026).

REFERENCES

1. Barry, P. (2008). *Vstup do teorii: literaturoznavstvo ta kulturolohiia [Beginning Theory: An introduction to Literary and Cultural Theory]*. Kyiv [in Ukrainian].
2. Le Clézio, J.-M. G. (2011). *Zolotoshukach [The Prospector]*. Kyiv [in Ukrainian].
3. Bennett, J. (2010). *Vibrant Matter: A Political Ecology of Things*. Durham: Duke University Press. 200 p.
4. Coupe, L. (2000). *The Green Studies Reader: From Romanticism to Ecocriticism*. London: Routledge. 318 p.
5. Heidegger, M. (1971). *Poetry, Language, Thought*. New York: Harper & Row. 227 p.
6. LaLonde, S. (2019). Post-Colonial Healing Through Environmental Justice: A Psychoanalytic Reading of J.M.G. Le Clézio's Literature. *Postcolonial Interventions*, Vol. IV, Issue 2, Pp. 85–113. <https://postcolonialinterventions.com/wp-content/uploads/2021/02/june-2019-master.pdf>
7. Martin, B. (2024). *The Ecological Vision of J.M.G. Le Clézio*. Monograph, Oxford: Peter Lang, 164 p.
8. Moser, K. (2022). A Biosemiotic Reading of J.M.G. Le Clézio's Fiction: (Re-) Envisioning the Complexity of Other-Than-Human Semiosis and Trans-Specific Communication. *Green Letters*, Vol. 26, No 4, Pp. 323–334. doi.org/10.1080/14688417.2023.2199017
9. Moser, K. (2015). Is Preserving Indigenous Languages and Cultures the Key to Avoiding the Impending Eco-Apocalypse?: An Ecolinguistic Reading of Le Clézio's *Le Rêve Mexicain*. *Journal of Ecocriticism*, Vol. 7, No 1, Pp. 1–11. <https://ojs.unbc.ca/index.php/joe/article/view/581/1071>

Serhii Nanai,

V. N. Karazin Kharkiv National University (Kharkiv, Ukraine)

<https://orcid.org/0009-0002-7124-5980>

e-mail: nanai@karazin.ua

THE ECOLOGY OF BEING IN THE PROSPECTOR BY J.M. G. LE CLEZIO

This article provides a detailed analysis of the novel "The Prospector" by the contemporary Franco-Mauritian writer J.M.G. Le Clezio through the lens of ecocriticism. The objective is to perform an ecocritical reading that explores the representation of humanity's place within nature, their interconnection and interdependence, and the threats of anthropocentric and colonial mindsets as highlighted by the author. Furthermore, the study examines Le Clezio's vision of a transition toward a new ecocentric paradigm, an ecological awakening, and a more harmonious form of coexistence with the environment. The article relies on ecocriticism as a literary theory examining the portrayal of the natural world in fiction, while also incorporating elements of postcolonial criticism and ontological philosophy; the methodological framework is based on hermeneutic analysis. The introduction provides an overview of existing scholarship on the ecocritical analysis of Le Clezio's oeuvre, including research in the fields of ecolinguistics and biosemiotics. The article justifies some artistic features of the novel, such as extensive use of indigenous flora and fauna names as a means of engaging the reader through concrete sensory perception rather than an abstract concept of nature. It analyzes the idea of nature's agency, which is evident at the narrative level but is also grounded in contemporary ecophilosophy, e.g. the theory of "vibrant materiality". The role of secondary characters in awakening the protagonist's ecological consciousness is also highlighted. The protagonist is presented in two distinct guises — as a gold seeker and as a participant in World War I — allowing the author to address the discourse of war as ecocide. This dual role enables the narrative to scale the problem of the anthropocentric worldview beyond individual consciousness, transposing it onto a level of global, collective experience. Finally, the article draws parallels with the ideas of German philosopher Martin Heidegger regarding the unity of man with his surroundings, as well as his concept of "dwelling" as a harmonious form of human existence in the world. Further analysis of Le Clezio's novels through the lens of the philosophy of being is considered to be a promising direction for future research.

Key words: Le Clezio, ecocriticism, ecocentrism, anthropocentrism, contemporary French literature.

Стаття надійшла до друку 18.02.2026.

Прийнято до друку 05.05.2026.